

ГАТФАРИН ВА ЗЕГЪМЕТДИН СУВАР - 1-МАЙ МУБАРАКРАЙ!

РД-дин АХЦЕГЪ РАЙОНДИН ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЙ ГАЗЕТ

РАМАЗАНДИН ВАРЗ МУБАРАКРАЙ!

Гъурметлу районэгъ-лияр! Къез алукунавай пак Рамазан варз риклин сидкидай мубаракрай! Рамазан-нан вацра дуьньядин гъалар дуьз хъурай! Къез чандин сагъвал, ачух риклер, суфраяр, хизан-ра хатур-гъурмет, берекатар бул хъурай! Куь иман мягкем, ниятар-кран сувабинбур, хуьзвай сивер, ийизвай куплар-дуьаяр Аллагъди къабулдайбур хъурай, Амин! Рамазан вацран сувабарни артуханвилер себеб хъана, Аллагъдин регъим-къудратдалди дуьнья садакай масадак акатдай хаталу азаррикай михъи, инсанар хушбахт, халкъар ислягъ ва гъу-кумдарар мергъяматлу жеридак чна умуд кутазва.

Ахцегъ райондин руководство
Депутатрин райсобрание
«Цийи дуьнья» газетдин
редакциядин коллектив

1928-йисалай акъатзава

№17 (8725) арбе

29-апрель, 2020-йис.

12+

Газет гъафтеда садра акъатзава.

Къимет 10 манат

ЩИЙИ ДУЬНЬЯ

КОРОНАВИРУСДИН КЪУРХУЛУВИЛИН ШАРТЛАРА ИДАРАЙРИН РУКОВОДИТЕЛРИН ФИКИРДИЗ!

Муштерийрин ихтиярар хуьнин ва инсанрин сагъ-саламатвал таъмин-нарунин рекъай гуьзчивал тухудай Федеральний къуллугъди ва Дагъустан Республикадин карчивилинни инвестициярин Агентстводи

коронавирусудин инфекция чукулунин хаталувал амукузавай шартлара абура амал авун патал карханайрин квалар тешкилуни барадай текли-фар гузва. Тамамвилелди абурухъ галаз райадминистрациядин сайт-дилаи таниш хъухъ.

ХАТАЛУ ИНФЕКЦИЯ АКАТАЙ ДУЬШУЬШАР АВАЧ

Ахцегъ районда коронавирусудин инфекция чукулунин вилик пад къунихъ ракурнавай серенжемар киле тухун давам жезва. Чиниз и азар гъуниз ва ам гегенш хъуниз аксивалунин мураддалди агъалийри квалар ацукъунин къайдадал амал авунал гуьзчивал тухузва. Муниципалитетдин гъар са хуьре идарайрин техперсоналди куьчяр ва общественный маса чкаяр махсус къаришмайралди гъалзава. Транспортрин такъатрин гъерекат сергъятламишнава. Агъалийри самоизоляциядин къайдайрал амалзава. Чина инсанрик коронавирусудин инфекция акадай дуьшуьшар авач.

ШКОЛА СА КУЬНИВАЙНИ ЭВЕЗ ИЙИЗ ЖЕДАЧ

РД-дин образованидин ва илим-дин министр, республикадин Гъукуматдин къилин заместитель У.Омаровади эхиримжи вахтара социальный сетра ва мессенджерра чкъанвай школар тамамвилелди кваллахунин дистанционный къай-дадал элячлуниз талукъ ванерихъ бине авачирди малумарна. – Шко-лайра чирвилер гуьнин дистанцион-ный къайда кардик кутун чарасуз яз къабулнавай серенжем я. Адан мурад чи регионда коронавирусудин инфекция чукулунин вилик пад къун я. Келунин процесс дистанцион-ный къайдада тешиклун регъят кар туш. Чи муаллимри онлайн жуьреда кваллахунай чпин устад-вал хъажзава. Абуру алай вахтунда чпин хиве гъатзавай еке жаваб-дарвал гъиссзава. Дистанционный къайдада чирвилер гун – им цийи

тежриба я. Адавай гъич садрани аялриз школада чирвилер гун эвез ийиз жедач. Чун умудлу я хъи, мукъвара винидихъ кьейднавай хаталу инфекция чукулунин жигъет-дай гъалар къайдадик ахкатда ва 1-сентябрдиз вири аялар школадиз хъведа, – кьейдна У.Омаровади.

МАЙДАНАР ГЕГЪЕНШАРЗАВА

Гъазурайди - Ражаудин СУЛЕЙМАНОВ

Бабаюрт районда 20 гектарда цийи ципицлукх кутун фикирдиз къачуна. РД-дин Минсельхозпроддин уьзъмчивилай къилин пешекар Тагъир Сайгиднурова хабар гайивал, и хел вилик тухун патал госу-дарстводи гъар жуьре куьмекар гузва.

ЧЕХИ ГЪАЛИБВИЛИН – 75 ЙИС

АХЦЕГЪ РАЙОНДИ – ФРОНТДИЗ

М.НАРИМАНОВ

«Вири фронт патал! Вири Гъалибвал патал!» – а вахтунда вири советрин инсанри ихътин лозундик кваз женг ва зегъмет чугуна, гъакъисагъвилелди кваллахна. Фялейрилай, колхозчийрилай, интеллигенциядилай, далу патан вири зегъметчийрилай даяведин сифте девирда арадиз атай еке четинвилер алудиз ва уьлкведин халкъдин майишат даяведин рекъел алудиз ва даяединни оборона-дин тартибдик квай, йикъандавай юкъуз артух жезвай къуватар яратмишиз алакъна. Даяедин шартлара абуру металл, техил, ку-дай шейэр, хаммал, гуьжлу яракъ яратмишун патал женгина гъич тахъай хътин гъалибвал къазанмишна ва гъа идалди фронт алай аямдин даяедин истемешунрихъ галаз къадайвал герек тир вири шейэралди таъминарна. И кваллахра Ахцегъ райондин агъалий-рини активвал, жумартвал ва дирибашвал къалурна.

Даяе башламишай лап сифте йикъара чи инсанрин ва-танпересвиллин рубъгъ хъаж хъана. Уьлкведин ири шегъерра ва хуьрера киле фейи собранийрал ва митинграл агъсакъалри ва жегъилри, итимри ва дишегъийлири, коммуни-стри ва беспартийный патриотри са стал иви кумай къван гагъда не-мсерин фашистрин чапхунчийрихъ галаз женг чулгувада лагъана кьин къуна.

Дагъустандани гъа ихътин аш-къилу гъалар авай. Къейд ийин: даяе-дин сифтедин вад юкъуз республика-да гуьгъуьллубурун къадар 3,5 агъзур касдилай алатна. Санлай къачурла Ватандин Чехи даяедин фронтра чи республикадай 160 агъзур кас-дилай гъаф аскерри виклегъвилелди ва дирибашвилелди женг чугуна. Дагъустандин халкъари гъаф къадар недай-хъвадай суьрсетар, чими ва маса шейэр авай эшелонар сад-садан гуьгъуьналлаз фронтдиз рекъе тваз хъана.

Гъеле 1941-йисан 1-августдиз ВКП(б)-дин Дагъустандин Обком-дин къарардалди республикадин вири шегъерра ва районра «СССР-дин оборонадин фонд» тешиклна. И фондуниз зегъметчи коллективри, кьилдин граждани пулар ва кьимет-лу шейэр гана. Идалайни гъейри, фонд ацур хъувун патал фялейри гъар вацра юкъван мажиб чара ийиз, колхозчийри пландилай алава яз «оборонадин гектарар» цаз, комсо-молри ва жегъилри воскресникар тешиклиз хъана.

Вири халкъдин ватанпересвиллин и гъерекатда Дагъустандин Кьибле-патан районрин агъалийрини еке ашкъи-гъевес аваз иштиракна. Ик1, вири хуьрерай цуд агъзуралди ди-шегъийлири аскерриз хранвай шейэр ракурриз хъана. Чпини асул-гъиса-дай яз йифиз и кардал кваллахдай, вучиз лагъайтла юкъуз абуру никлера ва я фермайра зегъмет чулгувазай.

Месела, Ахцегъ райондин дишегъ-лийри 118 агъзур жуьгъуьнлай гъаф сун гуьлуьтар ва бегълеяр храна, фронтдиз рекъе туна. И карда Ах-цегърин гамарин артелдин рабочий дишегъийлар тир Саимат Багъирова, Баде Амирова, Гъалимат Агъаме-това, Биче Калантарова иллаки тафа-ватлу хъана.

Идалайни гъейри, вири чкайрай

«Всё для фронта! Всё для победы!»

революционный суваррихъ – 1-Май-дихъ, 7-ноябрдихъ галаз алакъалу яз аскерриз махсус савкъатарни ракур-дай. И сувариз Ахцегърин хуьруьн Молотован тварунихъ галай кол-хоздин зегъметчийри 2,5 тонн ичер ва гъакъван картуфар, 2 тонн келемар ва туьгуьн квалт1на, фронтдиз рекъе туна. Ватан хуьзвайбуруз, армиядин ва флотдин женгинин къудратлувал таъминарун патал даяедин цийи техника гъазурдай пуларни гуьгъу-ллудаказ квалт1на.

Ихътин пулар «Шамиль», «Дагъ-устандин колхозчи» тварар алай танкарин колоннаар туькълуьрун-серфна. 1942-йисан 16-декабрдалди и мурадар патал Ахцегъ райондин зегъметчийри 32900 манат пул чара авуна. 1942-йисан эхирра ва 1943-йи-сан сифте кылера и гъерекат мадни гъаф гегъенш хъана. Гила пулар Ва-лентин Эмирован тварунихъ галай авиаэскадрилья туькълуьрун патал квалт1на. Ахцегъай тир капитан, авиаполкунин командир Валентин Аллагъярвич Эмиров 1942-йисан 10-сентябрдиз душмандин само-летрихъ галаз чуьтур барабарсуз женгина телеф хъана. 1943-йисан 13-декабрдиз СССР-дин Верховный Советдин Президиумди акъудай Указдалди азад Советрин Союздин Игитвиллин твар гана.

Ингъе Ахцегъ райондин агъа-лийри кыл кутуналди чи вири ре-спубликада ватанпересвиллин цийи гъерекат гегъенш хъана – женгинин самолетар туькълуьрун патал пулдин

такъатар квалт1из башламишна. Са шумуд йикъан вахтунда районда 158 агъзур манат пул квалт1на. Райондин вири агъалийрин патай 1186300 манат пул атана. Инани и мурад патал еке пулар гайи колдашар хъана. Месела, Седредин Гъашумова (Ах-цегърин хуьр), Ферзали Мердалиева (Хкемрин хуьр) гъар сада гуьгъу-ллудаказ 110 агъзур манат пул гана.

Ахцегъ райондин Куйбышевн тварунихъ галай колхоздин предсе-датель Къази Муртузалиева 1943-йи-сан январдин юкъвара И.В.Сталинан тварц1ихъ ракуррай вичин теле-граммада хабар гайивал, эхиримжи вахтара колхозчийри Советрин Союздин Игит Валентин Эмирован тварунихъ галай авиаэскадрилья туькълуьрдай фондуниз 39500 манат пул чара авуна. Идалайни гъейри, – кхъена ада, – за жуван 40500 манат пулни гана.

Игитдин тварунихъ галай ави-эскадрилья туькълуьрун патал женг Къасумхуьруьн райондани гъаф гегъенш хъана. Ина зегъметчийри куьруь са вахтунда оборонадин фон-дуниз чпин хуси пулар чара авуна. Къилди къачуртла, «Шамилан» тварунихъ галай танкарин колон-нализ 884887 манат, «Дагъустандин пионер» твар алай даяедин само-лет туькълуьрун патал 56727 манат (и пул асул гъисабдай яз пионерри ва школьникри гана), В.Эмирован тварунихъ галай эскадрильядин фондуниз 2112798 манат пул гана.

Дагъустан АССР-дин партийный ва советрин руководители 1943-йи-сан 1-февралдиз И.В.Сталиназ ракур-рай телеграммада хабар гайивал, республикада армия ва флот патал яракъар акъуддай пулар квалт1ун агалкъунралди киле фена.

Телеграммада кхъизвайвал, дагъ-устанвиар «Шамилан» тварунихъ галай танкарин колонна туькълуьрун патал 25 миллион манат пул квалт1уналди сергъятламиш хъана акъвазнач. Абуру женгинин самолет-рин авиаэскадрилья туькълуьрун патал пулар квалт1унив эгеч1нава. Гъелелиг 26 миллионни 640 агъзур манат квалт1нава. И кваллах 14 рай-онда иллаки агалкъунралди киле фена. Телеграммада партиядин ва райкомрин сад лагъай секретаррин тварар кьунвай. Абурун арада Кьиблепатан Дагъустандай 6 район: Ахцегъ (Садъкъов), Табасаран (Ма-медов), Къасумхуьруьн (Багъиров), Хив (Азизов), Рутул (Ширинбеков), Агъул (Мусаев) райкомар авай.

Гъа ик1, еке разивилелди кьейд ийиз жеда хъи, Дагъустандин Кьиб-лепатан районрай фенвай аскерри Ватандин Чехи даяедин фронтра чпин женгинин кьегъалвилерал-ди, далу патан зегъметчийрини кваллахда къазанмишай агалкъун-ралди ва фронтдиз ара даг1ана гайи зурба куьмекарди, советрин вири инсанри хъиз, фашистрин Германия куркваруник чпин лайихлу пайни кутуна.

ЧЕХИ ГЪАЛИБВИЛИН 75 ЙИСАЗ ТАЛУКЪ ЯЗ

ЖЕНГЕРИН КЪЕГЪАЛ, НЕСИЛРИН ДАМАХ

Гьемдуллагъ БАБАЕВ,
зегъметдин ветеран,
РД-дин культурадин
лайихлу работник

Гуьгъуьллудаказ фронтдиз фена гъалибвал къачур-бурун жергеда Ахцегъай тир рагъметлу Ибрагъимов Ибрагъимни авай. Ада Гъалибвилини югъ Германияда къаршиламишна. Дяведилай къулухъ ада хуьруьн майишатдин хиле кIвалахна. Агъ-сакъалди акъалтзавай несиладиз тербия, насигъат гунин, ам ватан-пересвилини руьгъдаллаз, чIехи не-силрин баркаллу крариз вафалу яз тербияламишунин кIвалахдизни дикъет гузвай.

Ватандин Чехи дяведин ва зегъметдин ветеран яз адан рикIел хкурни акъалтзавай несиладиз шад гиссер, руьгъ кутазавай. И кас мукъвал-мукъвал районтердин клубдин вилик квай паркда ва общественный маса чкайрал шад субъгъетрик кваз акадавай. Ам мецел гзаф ширин касни тир. Гзафбуру и агъсакъалдивай чпиз меслятар къачудай. Са сеферда за адаз: - Ибрагъим халу, ваз «Цийи дуьнья» газетдиз акъатнавай «Иман хвейи къуьрагълу сагъибар» тIвар алай зи макъала акунвани? Вуна адаз гихътин кьимет гузва? - лагъана хабар къурла ада заз: - «Чан хва, за а макъала жуван кIелайла хтудивни кIелиз туна. Гзаф сагърай, пара зурба тарих майдандиз хканва вуна. Зунни са вахтара Гуьней патан сурариз килигзавайди тир», - жаваб гана, ам сивик мили хуьруьн кваз вичин субъгъетдик экечIна. - За а чIавуз игъсан яз жуван пулунигъ сетка къачуна, вини патахъай ам яна сурар саламат авуна. Хуьруьн жематди гайи садакъадин пулар гыниз харжнатIа гъахъ-гисабдин ктаб захъ исятдани ама. Сурарин къванер гъиз Грарин кIамуз, вини рагаз фидай вахтар тир абур. Алай вахтунда сурун лакъанриз кирпичар, цементдин плитаяр ишлемишуникди инсанриз гзаф регъятвал ханва.

- Я Ибрагъим халу, ваз хъсандиз чиди хъи, исятда чи пата рагъметдиз фейибуру кучудзавай этегар куьгъне сурар квай чкаяр я. Кьилдин ксариз 2-3 сеферда сур эгъвей вахтарни жезва.

- Дугъридани, анагар вири куьгъне сурар квай чкаяр я. Ан-жах сурарин килихъай кIамуз къван физвай гуьгъуь рекъик сурар квач. Анани сад-къве йисалай чка амукъдач. АкI хъайила гиламаз къайгъуда гъатна кIанда. Сурариз виридалайни лайихлу чка вини дагъдик квай Фетуллагъ Камалан кIвалин килихъ галай дуьзен никIер я. Аниз машиндин рехъни тухванва.

- Ибрагъим халу, ви гафуниз къуьат яз лугъун, за и кардин патахъай хейлин ксаривай чпин меслят, фикир лугъун тIалабна. Дагъларов Эмирбега, Агъаев Маллада, Манатилев Сидредина, Мейланов Мейлана, рагъметлу Гьамзаев Гьемзеди, Гъажиев Акима, Рашидов Абдулрашида са сивай хъиз гъа и вуна къалурай чка хъсанди тирди кьейдна. Къвал-лав гвай кIама кIани къван сурун килихъай ядай рагун къванерни ава. Хуьруькай са къадар хкатай, михъи гъава алай, мал-къара, сел текъведи хъсан чкани я анаг.

- Ахпа, чан хва, ихътин са карни ава, - лагъана Ибрагъим халу. - Эгер чна гъар са кIвали сурар патал 200-300 манат пул чара авуртIа, анихъ гелкъурдай

сеткани, машинни, дагъдиз рехъ-ни гъаркъуь жада. Анжах гъар са кардихъ вичин чIехиди ава. И мураддалди талукъ тир ксарихъ галаз меслят авуна, ахпа чарасуз крар кьиле тухвана кIанда. Хъсан хъана зи рикIел хтана. В.Эмирован тIварунигъ галай парк, чан хва, чи бубайрилай пиреринни-шейхерин сурар квай чка я. Вуна гъахълудаказ кьейдни авунвай. Гъар йисуз парк кIвачик кутуна анал суварар кьиле тухун адет ханва.

Им эсиллагъ виже текъведи кар я. Сурариз кIур гун, анаг чиркинар авун гунагъ я. Виликдай кIампIалик суварар кьиле тухуз-вай, гьикъван хъсан, кутугай чка тир. Ахцегърин 2-нумрадин юкъ-ван школадин вилик квай футбол къугъвадай майдан суварар тухун патал вижевай чка я.

Рекъин кьерехрив гвай, клубдин къаншардавай чкайрик квай сурар къени хкуд тахвуна халкъдин кIурук акагна ама. Трактордин куьмекдалди кIарабар хкуд хъувуна, кафанра хутуна, сурара фарикъатнайIа абурлу кIвалах жада. Алай вахтунда Ахцегърик-кай тамам шегъер ханва. Инаг къайдада аваз хуьн гъар садан буржи я.

- Ибрагъим халу, вун Ватандин Чехи дявединни зегъметдин ветеран тирдини заз чиди. ГьикI лагъайтIа, вахъ галаз Мукътадиран тIварунигъ галай колхозда зарбачи яз зи дидедини кIвалахна.

- Чиди! - Рагъметар хъурай! Зунни ви буба Минетуллагъ кIеви дустар тир. Ам ара-бир чи кIвалеризни кьведи. Са сеферда адаз чи кIвале хкунигъ галай чуьнгур акун. «Яъ, - лагъана Минетуллагъ, - кIала садра, а чуьнгур зи гъиле тур!» Зани хкуникай хкудна адав чуьнгур вугана. Сифте элкъвез-гелкъвез чуьнгурдиз килигна, ахпа ада ам куькда туна СIгал Сулейманан «Са къариди авур чIиргъин» тIвар алай мандилай башламишна. Ахпа Хуьруьг Тагъиран «Хешил» тIвар алай, гуьгъуьнайни Ахцегъ Гъажидин «Тайгъун» манияр тамамарна.

Рагъметлу зи уьмуьрдин юлдаш Айишадин рикIелай фидачир а кар. Чун хуьуредай къван руфунар къаз амукъна. Акъван чуьнгурдални манийрал рикI алай кас тирвили за зи чуьнгур адаз пишкешнай. Къачузвачир. «Ваъ, гъавай заз кIандач», - лугъуз хъана. Эхирни ада зи къултухдиз са 50 манат пул сухна, чуьнгур гъаз ам хвешила хъфена. Ада тамамарай маниярни чи рикIелай тефидайбур хъана.

- Зи рикIел буба чуьнгур гъаз хуьруьз хтай вахт алама. Муьжуьд сим алай чуьнгур тир. А чуьнгур зи гъилени гъатна. Закайни бубадилайни зурба чуьнгур ядай устIар хъана. Халкъдин музалатар

ядайбурун дестедик кваз за са шумуд сеферда республикадин конкурсрани, килигунра сад лагъай чкаяр кьуна.

Я Ибрагъим халу, бес вун зи дидедик раханач хъи.

- Ви дидедизни рагъметар хъурай. Заз ви диде Салигъат 1965-йисалай, Мукътадиран тIварунигъ галай колхозда кIвалахиз башламишай йикъалай зарбачи яз чиди. Зунни а колхоздин кIвенкIевичи куьнуьчи тир. Колхоздин кIвенкIевичийрин жергеда аваз Гъуьрметдин доскадал зи шикил хъиз, ви дидедин шикилни алай. Ам зегъметдал рикI алай, зирек дишегъли тир. «Чуьгъер мигъида», «Гуьнеда» ичин, чуьхверин багълар кутадай макъамда чна санал кIвалахни авур вахтар зи рикIел хъсандиз алама. Колхоздин куьнуьчи яз виртIер къачунай Дагъустанда за сад лагъай чка куьнай. «Лай» участкада за жуван кIвачихъ галай 50 куьнуьдиз къул-лугъзавай. 1963-йисуз колхоздин девирда хъайи ва 1967-йисуз совхоздин девирда къазанмишай агалкъунрай къве сеферда зун республикадай Москвадиз, ВДНХдиз ракъурнай. Гъар куьнуьдай за 50 кг михъи вирт къачузвай, алава яз 20 кг чIижеризни тазвай.

- Зун ви гъавурда акъуна, Ибрагъим халу, ваз Аллагъ куьмек хъурай. Гила вуна иштираккай женгерикай са гъвечIи субъгет авунайтIа кIанзавай заз.

- Ахцегъа 7-класс куьтягъадалай гуьгъуьнлиз за Каспийск шегъердин ФЗУ-да слесар-вилин пеше къачуна заводда кIвалахзавай, - лагъана вичин субъгетдив эгечIна ветеран. - Ватандин Чехи дяве башламишайла заз гуьгъуьллудаказ фронтдиз физ кIан хъана. Амма чи заводдин дирекцияди военный комиссардивай жегъил пешекар яз зун далу пата тун тIалабнай. Галай юлдашарни Ватан хуьз рекъе гъатайла, зи намусдивай къабул хъанач. 1941-йисан октябрдиз зун хушуналди фронтдиз фена.

Сифте зун Краснодарский крайда авай гъазурлухвилини чистариз акъатна. Ана чаз партизанрин гъерекатар гьикI кьиле тухвана кIанда тIа, душмандин техника авай складар гъи тегъерда хъитIкьинарун лазим ятIа ва маса крар чирна. 1942-йисан декабрдин варз тир, командирри чи вилик немсерин са полкуна авай техникадин къадар чирунин месэла эчигна. Зунни къве аскер душман галай патахъ разведкадиз рекъе гъатна. Черемушки тIвар алай хуьре немсерин штаб, кьерехдив эчIа хъанвай тама душмандин танкар авайдакай чаз а хуьре яшамиз жезвай сада хабар гана. Югъ мичIи хъайила чун хуьруьн юкъвал алай немсер авай кIвалин мукъув агатна. КIвал душмандин автоматчикри хуьзвайди акурла, чна ван-сес акъуд тавуна, абур са сад къулухъай гардандиз еб вегъиз, бамишиз тергун кьетIна. Захъ галай юлдашар залайни викIегъбур тир. Кар асангдиз кьиле фена. Чна автоматар кIватI хъу-вуна, ахпа кIвале пияндиз ксанвай къве офицер гъилер далудал кутIунна, гъа йифиз чи штабдиз гъаз хтана. Гъа икI, тапшуругъ чна викIегъдиз кьилиз акъудна.

ВикIегъвал къалурунай командирди чаз: «Баркалла кьез, куьн халис игитар я!» - лагъана. Гуьгъуьнай за Сталинград патал хъайи женгера иштиракна. Пуд вацра къати ягъунар давам хъана. Са арада чун есирдани гъатна.

Есирвилай чун пуд кас катна Воронеждиз акъатна. Чибурун патав хтайла ери-бине ахтармишайдалай гуьгъуьнлиз чав са гъафтеда ял ягъиз туна. Ахпа чна 82-нумрадин воздушно-десантный бригададин къурулушдик кваз Кенигсбергда, Данияда, гъаи Германиядин чилел кьиле фейи къати женгерра иштиракна. Советрин вири халкъарихъ галаз санал зани Чехи Гъалибвал къачуник жуван хсуси пай кутуна. Гъалибвилини сувар чна Германияда къаршиламишна. Ватандин Чехи дяведин эхиримжи ягъунра Яру Армияди душмандин 95 дивизия барбатIна, немсерин 150 агъзур аскер телефна. 300 агъзур кас есирда кьуна.

Гъалибвал чаз гзаф багъаз акъвазна. Дуьнья фашизмдин тIегъуьндикай хуьн патал, миллионралди советрин инсанри чпин чанар къурбандна. Чна абурун руьгъдин вилик юкъ агъузна икрамзава.

Дяведилай гуьгъуьнни сифте йисарани Ибрагъим бубади вичин аскервилини къуллугъ давамарна. Ахцегъиз ам 1947-йисуз хтана. 1948-йисуз ам тIвар-ван авай юрист Абдулгъаян руш Айишадал эвлемиз хъана. 2015-йисан майдиз 93 йисан яшдаваз Гъалиб-лин 70 йисан юбилей тамам жез ругуд югъ амаз, ам регъметдиз фена.

Гъуьрметлу ветеран Ибрагъим халудал чан аламаз за адакай, «Икрамзава ваз чна!» тIвар алаз шиир теснифнай. Агъадихъ ам куь фикирдиз теклифзава:

**Душман тергай женгеррай,
ВикIегъ яз эркин.
Азадвал гъаз хтана,
Чи дах Ибрагъим.**

**Икрамзава ваз чна,
Женгерин сагъиб.
Къагъриман яз жуьрэтлу,
Рехъ тухвай гъалиб.**

**Зирек кас яз уьмуьрда,
Хъанач вун секин.
Зарбачи яз зегъметда,
Хъана мад лигим.**

**«Чуьгъер-мигъи»,
«Гуьнеда»,**

**Кутуна багълар.
ВДНХ-да, Москвада,
Къалуриз гъунар.**

**Куьнуьчи яз колхозда,
Бул хъана виртIер.
Алхиш ийиз гъар сада,
Мецел алаз хъвер.**

**Ибрагъим дах истеклу,
Мез тир ви ширин.**

**Насигъатчи дамах яз,
Вири жегъилрин.**

**Регъимдик кваз Аллагъди,
Гана бахт, уьмуьр.
Авадан хуьй вун авай,
Чи Ахцегърин хуьр!**

**Тебрик ийиз гъар йисуз,
Гъалибвал, сувар.
Куь кIвалерин юрдарал,
КIватI жада дустар!**

**Ви рикIин сир, мурад тир,
Ислягъ хуьн цавар.
Алхишзавай вазни гъаи,
Гъалибвал, гъунар!**

**Вири элди алхишиз,
Гуьза ваз регъмет.
Сад Аллагъди Иншааллагъ,
Къисметда женнет!**

ТУМАРАЛДИ
ТАЪМИНАРИЗ
ЭГЕЧИДА

Россельхозцентрди алай йисан зулалай вичи гъасилнавай лап хъсан еридин тумар маса гуз эгечIа. И идарадин пресс-къуллугъди хабар гузвайвал, абурун кьилин месэла 2021-йисуз цун патал уьлкведин хуьруьн майишатдин хел чи уьлкведа гъасилнавай тумаралди таъминарун я. Россиядин Федерацияда лап хъсан еридин тумар ЮФО-да ва СКФО-да гъасилзава. Гъавилай Россельхозцентрдин и регионра авай филиалри муьштерийрив тумариз талукъ вири делилар агакъарун чарасуз я.

**ЧИ ВАТАНЭГЪЛИЯР —
ГЪАР САНА**

ЛАЙИХЛУ
ДАГЪВИ

Чи пара ватанэглияр къисметди ватандивай яргъариз акъуднава. И сеферда чи ихтилат алай вахтунда Краснодардин крайдин халкъдин образованидин ва илимдин къуллугъчийрин профсоюздин teşkilatдин председателдин заместителвиле кIвалахзавай Экверхан Валегъович Сурхаевакай я.

Ам 1973-йисан 28-октябрдиз Ахцегъ райондин Фиярин хуьре дидедиз хъана. Алай вахтунда ам вичин хизанни галаз Краснодарда яшамиз жезва. 1994-1999-йисара ада Кубандин госуниверситетдин физикадин факультетда кIелна. Къецепатан чIаларикай адаз немс чIал хъсандиз чизва.

Экверхан Сурхаев Краснодардин крайдин профсоюздин teşkilatдин президиумдин, крайдин сад авунвай профсоюзрин teşkilatдин советдин, Краснодардин крайдин образованидин илимдин Министерствонин аттестациядин комиссиядин член я.

Жегъил пешекар яз, Экверхан Сурхаева вичин зегъметдин рехъ 1994-йисуз «Краснодарэлеваторспецстрой» АООТ-да монтажниквиле кIвалахунилай башламишна. Гуьгъуьнни йисара ада жуьреба-жуьре идарайра кIвалахна ва пешекарвилини рекъай тежриба кIватIна. 2001-йисуз адакай Кубандин госуниверситетдин студентрин сифтегъан профсоюздин teşkilatдин председателдин заместитель, 2002-2014-йисара и teşkilatдин председатель хъана.

Ватанэглидин алахъунарни агалкъунар образованидин рекъай федеральный агентстводи, РФ-дин образованидин илимдин Министерстводи, Краснодардин крайдин образованидин илимдин Министерстводи гуьрметдин грамотаяр, чухсагъулдин чарар гуналди кьейднава. Ам «Россиядин профсоюзрин 100 йис» юбилейдин медалдин ва профсоюздин центральный советдин, Краснодардин профсоюздин цIуралди грамотайрин сагиб я.

Краснодарда яшамиз жезвай чи дуст, Госдумадин депутатдин куьмекчи, блогер Заур Балакшиева кьейдзавайвал, Экверхан Сурхаев лезгийриз талукъ милли мярекатра гъевседивди иштиракзавай, месэлягъ гъялуник вичин пайни кутагъ алахъзавай ватанпересрикай сад я.

Экверхан Валегъовичан хизанда пуд велед ава — къве рушни са хва. Чаз абурухъ сагъламвал ва еке агалкъунар хъана кIанзава. Халкъди чпел дамахдай лайихлу векилар куй чакъ гзаф хъурай!

ЖУРНАЛИСТДИН КЪЕЙДЕР

ПОЛЬШАДИН
АНТИСЕМИТИЗМ
ВА РУСОФОБИЯН.А.ГЪАЖИЕВ,
зегъметдин ветеран,
журналист

Йисар физ алатзава, йисарихъ галаз девирарни дегиш жезва. Гила цийи несиляр арадал атанва, фикирар, уьмуьрдин къамат, тарихдиз килигун ва адаз къимет гун масад хъанва. Рикелай гзаф затлар, крар алатзава. Бубайрин крар, къазанмишунар фикирдай акъатнава, рикел аламайбурни бегенмиш жезмач. Гзафбурун, иллаки Европадин бязи уьлквейрин политикадин элитадин акъул кьери, зигъин (память) я квахъзава, я куьт (зайиф) жезва. Лацудини члуавди, хъсандини писди, гъахълудини нагъакъанди сад садак какахъна, гъим гъинал алатла рикел аламукъзавач, гзаф дуьшуща рикел хуьз кланзавач. Вучиз лагайтла нахъ хъсанди, гъахълуди кье пис ва гъахъсузди яз аквазла.

Фашизм тергна, Вагандин Чехи даяведа гъалибвилдин 75 йис тамам жезвай юбилейдин сувар мукъув жердавай ихътин адалатсуз крар, амалар, алахъунар артух жезва. Бязибуруз а сувар шадвилдини яз аквазмач, ам рикелай ракъурун мурад хъанва. Чна ам кьиле тухунал разини туш, адаз акси я. И кардихъ себебарни гзаф ава – бязибуруз чпин къелетар рикел хкун бегенмиш туш, я герекни.

РФ-дин Президент Владимир Путина Россиядин Минобороначин коллегиядин заседанидал Европадиз гъич хуш тушир месэладай – Польшада даяедин йисара немсерихъ галаз санал, даяе куьтгъ хъайила немсер галачизни полякри гзаф чувудар терг авуникай архивдин документрал бинеламиш хъана малумарна. Президентдин и кам гъикл арадал атана? Эхиримжи вахтара гъа полякри кыл кутуналди Европадин Союздин бязи уьлквейри, чебни нацизмдин къурбандар тиртлани, даяе башламишунай Гитлеран Германиядихъ галаз санал Советрин Союзни са къадар тахсирлуди яз гъисабзавай документ къабулун Путиниз тарихдиз аксиди, инсанвили такъазвайди яз акунва. Ихътин документ къабулун полякри чпин агалкун яз гъисабзава.

Полякар, тарихдай малум жезвайвал, Россиядихъ галаз туькьун тавур, нарази алакъайра хъайи миллет я. Абур мумкинвал авайла, чи уьлкведиз къастар ийиз алахъайбурни я. Амма абуруз гъамиша лайихлу жаваб жезвай. XVII асирдин юкъвара атана чи уьлкведа агъавал ийиз клан хъана абуруз. Урусрин пагъливан И.Сусанина полякрин карательный (жаллатрин) клеретлар Костромской областдин тамарани уьленра вичин къушундихъ галаз санал кукварзава. Гуьгъунай Мининанни Пожарскийдин ополченцийри абур хурук кутуна чеб атайвал чукур хъийизва.

XVIII асирдин кьилерани, па-чагъ I Петрдин девирда шведрихъ галаз хъайи даяведа, чеб даяведик квачиртлани, Польшадин гъукумдарар король Карл XII галаз шерик тир. Хаинвална катнавай Украинадин гетман Мазепа фена Польшада чуьнуьх хъанвай. Тарихдай чаз чизва хьи, Петрди шведар кукварна, абурун 12 агъзурдав агакъна аскерар са шумуд генерални галаз есирвиле къуна, Карл вичини Туьркиядиз катна. Къе Украинадин алчах уюнар акурла, и крар рикел хквезва. Килиг садра. Ющенко президент вахтунда Полтавский битвадин 300 йис тамам хъун еке сувар яз кьейд ийиз гъазур тир украинвиар.

Кылин лозунгни «Слава шведским освободителям, I-Петр оккупант» тир. Карл XII Украина азад авурди яз гъисабзава. Килиг миллетчивили инсанар гъикъван буьркъуь, кламай ийизватла! Ада гъеле шведрин королдиз памятник эцигунин буйругъни ганвай. Тарихда тахъай хътин усал амал тир ам.

Гила Польшадал хквен. Адан тарихдай куьлуь-шуьлуь клусарлишанар чаз акуна. Амма цийи девирдани абурун уьмуьр усалди, къанунсузди я. Саксонцийрин (англичанрин) русофобия генетический ятла, полякринди гъабурулайни кьизгъинди ва зегъерлуди хъанва. Гъавилий гъа даяедин йисарани Польшадин элита немсерихъ галаз хъиз, британвийрихъ галазни гзаф мукъва гьерекатра хъун дуьшущдин кар туш.

Миллетчивилин Германиядин антисемитизм (чувудар даклан хъун) вири дуьньядиз малум я, амма Польшадин антисемитизмдин градус немсериндалайни виниз тирди гзафбуруз чидач. Гъавилий Россиядин Президент В.Путин Третий Рейхда (Гитлеран Германияда) авай Польшадин посол Юзеф Липскийди чувудар акъудна вири Африкадиз куьч авунин Гитлеран план гъакъван шадвилелди ва разивилелди къабулайди архивдин документрал бинеламиш хъана вирибуруз малумарна. Посолди гъеле чувудриз ийизвай къастарай Варшавада Гитлераз памятник эцигун хиве къунвай. Ина са кар кьейд авуна кланда: Липскийди чувудрин месэлада Гитлераз алхишар, адан тарифар авун, памятникни кваз эцигун хиве къун гъа са посолдин фикир тушир.

Полякар «чувудрин месэла» гъялунин карда немсерихъ галаз рейсад тиртлани, абурухъ чпихъни, мумкин я, гъа немсерилай вилик чувудрин месэла гъялунин ниятар авай. Польшадин политикри гъеле фадлай уьлкведа авай къван чувудар кватла, Мадагаскардиз ракъурдай фикирар веревирдзавай. Им гъеле Германиядин план малум жадалди вилик тир. Гъакъван абуруз чувудриз авай адават (дакланвал) къати тир, абуру и кар чуьнуьхни ийизвачир.

Луьгун хьи, алатай асирдин 30-йисара антисемитский фикирар Европадин гзаф уьлквейрин политикадиз хас тир. Германияда (Гитлер), Италияда (Муссолини), Португалияда (Салазар), Испанияда (Франко), гъаки Польшада, Прибалтикада уьлквейрин лидерар чувудрикай хуш авачир, абуруз кирс килигзавайбур тир. Чувудар Гъукуматдин дережада даклан хъун къайда тир. Гъа вахтунилай чувударни большевизм са терездал эцигиз эгечлайди я. И тема Европада гзафбуруз бегенмиш тир. Польша ахътинбурун клвенкве авайбурукай жезвай.

Рикел хкин: даяедин йисара зулумар ийиз агъзурралди инсанар тергай дуьньядиз машгъур хъайи концлагерар – Освенцим (Аушвиц-Биркенау), Майданек, Треблинка, Собибор – вири Польшадин сергъятра авай. Им вуч лагъай гаф я? Чувудар терг авунин карда немсериз еке куьмек полякрин активистримиллетчийрини полицайри гузвай. Есирвиле гъатнавай советрин армиядин офицер Александр Печерскийди Собибор концлагерда авай чувудрин десте гъаз катун тешкайла, полякри гъарнихъ катна чуьнуьх хъайи, ажуз хъанвай чувудар хкъаз немсерин гъиле хуьтазвай.

(Къатла ама)

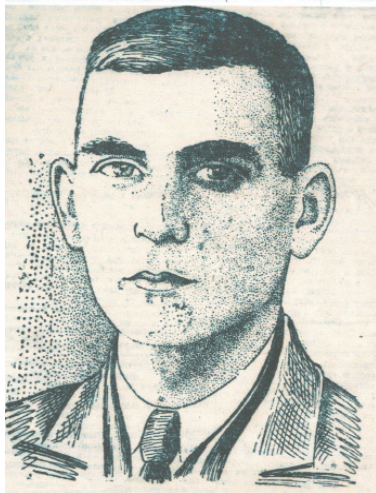
ЧЕХИ ГЪАЛИБВИЛИН 75 ЙИСАЗ ТАЛУКЪ ЯЗ

Гъурметлу районгълияр, 79 йис вилик «Дагъустандин правда» газетда (№ 278, 02.11.1941-йис.) чапнавай и макъала чна агъадихъ гъа авайвал гузва. Артухлама, низ хсуси архивра райондикай куьгъне материал, шикилар аватла газетдин редакциядиз гъун теклифзава. Чна абур вири халкъдиз раижда.

РАСТУТ РЯДЫ ПЕРЕДОВИКОВ

Новый рекорд Фатали Эюбова

Самоотверженным трудом десятки рабочих Двигательного завода завоевали почетное право стать на стахановскую вахту имени XXIV годовщины Великого Октября.

Ряд стахановцев в дни, предшествующие великой дате, добились исключительно высоких показателей. Так, например, комсомольцы тт. Ильченко, Гаджиев, Жуков стали выполнять нормы на 350 проц., комсомолец тов. Блоха достиг 622 проц. выполнения задания, тов. Мозговой – 590 проц., тов. Вовк – 454 проц., тов. Баранин – 615 проц.

Новых рекордных результатов добился знатный стахановец токарь тов. Эюбов Фатали. В ночь на 30 октября он выполнил сменное задание на 1.219 проц. Такой высокой

производительности он достиг благодаря новому усовершенствованию в технологическом процессе.

Ученик тов. Эюбова – токарь тов. Багацкий, только месяц тому назад ставший на самостоятельную работу, выполнил свыше 9 норм.

Исторические дни 7 и 8 ноября многие рабочие Двигательного завода ознаменовали невиданно высокой выработкой.

(Музейдин материалрай)

ИЧКИ ХЪВАНА, КСАНА

Керам ИБРАГЪИМОВ,
педагогвилдин зегъметдин ветеран, Хуьруьгрин хуьр

Са сеферда больницада авай кьве азарлудан арада тлуьникай-хъуникай сюьгъбет кватайла, сад «Чекушка» эрекдикай рахаз эгечла. Муькуьдиз ам вичин балкландикай рахазвай хъиз хъана. Адахъ 7-8 балклан авай ва рикл алай балкландал «Чекушка» лаклаб эцигнавай.

Сад балкланрикай, муькуьди эрекдикай рахаз гуьжетриз акъатнавай арада медсестра атана, абуруз рапар яна. Ам хъфейдалай кьулухъ кьведани эрекъ къачуна, «Чи азаррин дарман вун, чан «Чекушка» лагъана, са вишер хъивегъна, ксана. Бязи вахтара чи больницайриз гъа ихътин азарлуярни акъатда.

Заргар устлар Зиббир Гъафуров вичин устлархана-лавкада. Ахцегъ, 1922-йис.

КУЪМЕК ГАНА

Гъазурайди –
Ражаудин СУЛЕЙМАНОВ

Ийикъара мергъяматлу-вилдин «Инсан» тлвар алай фондунни кесибдиз яшамин жезвай, коронавирсдин инфекция чуькунихъ галаз алакъалу яз малумарнавай «самоизоляциядин» шартлара мадни гзаф дарвиле гъатнавай хейлин инсанриз ва хизанриз, виликамаз туькьурнавай сиягърай, 130 тонн недай шейэр пайна. Абурукай яз яшлур, набудар, ялгуз пенсионерарни дидеяр, хендедээр ва чпе гзаф аялар авай хизанар къалуриз жеда.

Дагъустандин вири районра ва шегъерра авай фондунин ва адан филиалрин къуллугъчийри чпин къаюмвилек квай гъар сад, гъаки сифте яз арза вуганвайбур муькуьфдивди ахтармишзавай. Вучиз лагайтла, эхиримжи вахтара вацран агъа кланин мажибдикайни магърум хъанвайбурн къадар садлагъана артух хъанва.

Къиле тухвай акциядиз вишералди дагъустанвийри, гъатта маса чкайра яшамин жезвайбурни кваз, куьмекар гана. Тимил таьмин тир агъалийриз набататдин гъери, гречка, шекер, гуьр ва дуьгуь ракъурна. Суьрсетдин наборар санитариядин истемисунрал клевелай амал авуналди туькьурна. Фондунин векилри кьейд авурвал, и акциядин тереф хвейи меценатрин арада спортдин «гъетер», депутатар, министерствойрин руководителар ва общественникар авай.

ХЪСАНДИЗ
ФИКИР АЯГъазурайди –
Зайнаб ГЪАМЗАЕВА

– Вун камаллуди я. Ви гуь-гуьул гъамиша ачух хъунин, садакайни хъел татунин, са члавузичин члур тахъунин себеб вуч ятла азани лагъ ман. Зазни гъахъинди жез куьмек ая, – тлаабна ученикди муаллимдивай.

Муаллимди ученикдиз са картуфни экуь рангунин кисе гъунин буйругъ гана.

– Эгер ваз са касдин хъел атана ам чинеба рикле хуьзватла, а члавузкартуф къачуна адал вахъ галаз гуьжет хъайи касдин тлвар кхъена киседа тур, – лагъана муаллимди.

– Гъа идалди вири куьтгъ хъанани? – тажубилелди хабар къуна ученикди.

– Ваь, – жаваб гана муаллимди. – Вун гъамиша а кисе жував гъаз кьекъвена кланда. Ва гъар сеферда ви килиз члур хиял атайла, аниз са картуф алава ая.

Са къадар вахт алатна. Ученикдин кисе картуфрив ацлана ва ам залан хъана. Ам гъаз кьекъуьн гзаф четин тир. Идалайни гъейри, а киседа тунвай сифте картуфни члур жез башламишнавай. Ада пас къуна лап къати, пис ни акъудзавай.

Ученик муаллимдин пагав фена лагъана:

– Завай им мад жувахъ галаз тухуз хъижедач. Сад лагъайди, кисе гзаф агъур хъанва, кьвед лагъайди, члур картуфдихъ пис ял агалтнава. Заз са маса буйругъ це.

Амма муаллимди жаваб гана: – Гъа ихътин крар вазни жезва. Амма ваз абур садлагъана аквазвач. Ви крар адетдиз ва адетарни пис крар арадал гъизвай хесетриз элкъвезва. За ваз и месэладиз патахъай килигдай мумкинвал гана. Вун са касдикай бейкеф ва я са касдин рикл тлариз гъазур хъайи гъар сеферда – эвелни-эвел и пар ваз герек яни тушни, гъадакай хъсандиз фикир ая.

РАМАЗАН – РЕГЫМДИН ВАРЗ!

Ингъе, иман гвай гъар са мусурманди гуьзлемишзавай йисан варцарикай виридалайни пак Рамазандин варз – сивер хуьдай варз алуькнава. И варз мусурманар патал иллаки къетленди я. Рамазандин вацра сив хуьн яшар бегъем (акъулбалугъ) хъайи гъар са мусурман патал ферз (мажбури кар) я. Лайихлудаказ башламишай ферз кар лайихлудаказ къилизни акъудун патал квез Аллагъ-Таалади Вичи рехъ ачухрай. Амин!

Пайгъамбардин (с.а.с.) гъадисда лугъузвайвал, Рамазандин варз алуькнамаз, Женнетдин варар ахъа, Жегъеннемдин варар агал жезва. Гъа са вахтунда мусурманар Исламдин рекъелай алуд тавун, зиянар тагун патал шейтланар кутIунзава. Эгер инсанриз Рамазандин вацрахъ авай къван хъсанвилер (къетIенвилер) вири чир хъанайтIа, и варз уьмуьрлукъ яз давам хъана кIан жедай.

Рамазандин вацра сивер хуьз-вайбуруз Сад Аллагъди ийизвай регъимар артух жезва. «Сивер Зи гуььрметдай хуьзвайди я, – лугъузва Сад Аллагъди, – ва За абур хуьнай сувабни гуда». Яни сивер хуьнай ийизвай хъсанвилер гзаф сеферда (абурун сан анжах Сад Аллагъдиз Вичиз чиди) артухарзава.

И вацра гунагъар квайбуруз хъсанвилер авай терездин хел заланарда, яни чпин гунагърилай гъил къачуз тадай мумкинвилер гзаф гузва. Анжах и кар патал хъсан крар авун, жув ягъалмиш хъайиди аннамишун, тахсир хиве къун лазим къведа. Гъа икI, Аллагъ-Тааладивай мергъяматлувал тIалабна, жезмай къван хъсан крар авун, ахъаяй кIлар къаза (эвез) хъувун, абурун бурж аламачиз хъайитIа суннат-кIлар авун, Къуръан, жуьреба-жуьре дуьаяр кIелун, Исламдин илим чирун, къадагъа авунвай краривай кыл къакъудун меслят къалурзава. Вучиз лагъайтIа хъсан крарай ийизвай мергъяматлувилер хъиз, пис крарай гузвай жааярни гзаф сеферра артух жезва.

Чир хуьхъ, сив хуьзвай касди Аллагъ-Тааладиз вичин вафалувал къалурзава, гъа и саягъда Ал-

лагъ-Тааладин бенде халкъ авур Халикъдиз мукъва жезва.

Сив хуьн – им гъар са мусурман патал руьгъдин рузи я. Шукур хъайи Аллагъ-Тааладиз вафалу тушиз ийизвай крарихъ рябет жедач. Аллагъ-Тааладиз са куьнин патахъайни игътияж авайди туш, Вичиз рикI гвачиз ибадат авунни Ада къабулзавайди туш.

Сив хуьн – гъам руьгъ патал, гъам беден патал менфятлу кар я, ада мусурмандин къаст мягкемарзава. Сив хуьн сагълам муьмин патал ферз я. Сив гвай касди вичин къилиз къевезвай нубатсуз фикиррал, темягърал пак вацран гъар юкъуз залпанд гъалчзавайди я, гъа идакди адаз вичиз менфят жезва, ам гъарам крар авуникай хуьзва, беден адаз муьтIуьгъарзава, вацран къене ам дуьз чкадиз хкизва.

Хуьрекдиз темягъна ва я маса ниятар аваз, сив хуьнин къайдаяр чIурна виже къведач. Аллагъ-Таалади къадагъа авунвай крарикай бедендин вири паяри – вилери, япари, меци, гъилери, кIвачери чеб хуьзвайла, анжах гъа и чIавуз хуьзвай сивер турус жеда. Сив хуьн себеб яз инсандин рикIиз са-

бур яда. Эгер са вуж ятIани квехъ галаз гуьужетар ийиз алахъайтIа, жезмай къван хъел къвен тийиз алахъ, жував сив гвайди я лагъ. Аллагъ-Тааладиз дуьаяр ийиз сивер хуьзвай касди фитне-гъи-бетдик кыл кутун, мецин (сивин) харчивал авун виже къведач. Гъа идалди чна Халикъдиз жуван вафалувал къалурда.

Сив хуьзвай чIавуз хуквадал, санлай бедендал гуж акъалтдач, руьгъ мягкем, рикI миxъи жеда, рикIиз гъакъикъатдани нур аватда. Къуръан кIелиз, дуьаяр ийиз хъайила, руьгъдив динжвал агакъда.

РикIе Аллагъ-Тааладиз мукъ-вавилени гъисс гъатда, гуьгъуьл халисандакъаз ачух жеда. Сив гвай касди вахт-чIав дуьм-дуьздаказ вилив хуьда, гъикI лагъайтIа ада сив къадай ва сив кхуддай вахтарал амал авуна кIанзавайди я. Гъа икI, са вацран къене ам халис низамда гъатда, гуьгъуьнлайни ам вахтунал къимет эцигиз, вахт гъакI гъавайда серф тийиз вердиш жеда. Вири ибур тербияламишунин къайдайрик акатзавай крар я. РикIивай ният авунвай, Аллагъ-Тааладиз чавай кIанзавайвал ва адан Расулди (с.а.с.) чаз чирайвал сив хуьзвай кас патал им агъур кIвалах туш. Амма, къе чаз акъазвайвал, хейлин мусурманри сив хуьдай варз, нефс вилик авуна, тIуьнар-хъунардай вацраз элкъуьрзава.

Ибадатдин, дуьайрин, Къуръандин варз машгъулатринни къалмакъалрин вацраз элкъуьрзавайбурун гъерекатар Аллагъ-Тааладини Адан Пайгъамбарди (с.а.с.) къабулдайди туш. Мадни рикIелай алудмир: сив хуьн – им тек са тIуьникайни хъуникай акъвазун лагъай чIал туш. И вацра мецин (сивин), гъакI бедендин маса паярин гунагъривайни яргъа хъун чарасуз я. Садакайни чIурукIа рахамир, пис крар ийимир, акси яз и вацра жезмай къван хъсан крар ийиз чалишмиш хуьхъ.

«АС-САЛАМ» ГАЗЕТДАЙ

СИВ ХУЬНИН СУВАДИКАЙ ГЪАДИСАР

Гъасан АМАХАНОВ

□ Бухаридини Муслима (р.а.) Абу Гъурайрадилай (р.а.) Пайгъамбардин (с.а.с.) гъадис агакъарна: «Рамазан варз алуькъайла, Женнетдин варар ачухзава ва Жегъеннемдин варар агалзава, шейтланарни къандалра твазва».

□ Тирмизиди, Гъакима ва Насаиди (р.а.) агакъарнавай гъадисдин эхирда лагъанва: «Рамазан варз алуькъайла, малаикди хабар гузва: «Эй, хъсанвал кIанзавайди, хъсан амалар ийиз алахъ! Эй, псивилихъ къекъевезвайди, ви кеспидикай кыл къакъуд». Гъакима (р.а.) и гъадис Бухаридинни Муслиман (р.а.) шартIуналди якъинди я лагъана.

□ Исфганиди (р.а.) Абу Гъурайрадилай (р.а.) Пайгъамбардин (с.а.с.) гъадис агакъарна: «Рамазан варз алуькъайла, Аллагъ-Таала Вичин халкъдиз килигзава, Ам садра килигай касдиз гъич аквадач. Рамазан вацран гъар са юкъуз Аллагъ-Таалади Жегъеннемдин цIукай агъзурралди инсанар азад ийизва. Рамазандин 29-йиф алуькъайла, Ада вири вацра аздай къван инсанар азадзава. Суварин йифиз малаикри ван хкажзава ва Аллагъ-Таалади абурал Вичин Нур ракъурзава. Суварин юкъуз Халикъди абуроз малумарзава: «Эй, малаикар, вичин

хиве тур везифа къилиз акъудай касдиз вуч авун лазим я?» Малаикри жаваб гузва: «Адаз вичин кIвалахдин гъакъи тамамдиз гана кIанда». Аллагъ-Таалади лугъузва: «Куьн шагъидар хъурай, За абурун вири гунагърилай гъил къачуна».

□ ТIабараниди (р.а.) Убайдат бну Сабиталай (р.а.) гъадис агакъарна: «Куьне хъсан амалра ийизвай чалишмишвилер акурла, Аллагъ-Таалади квел Вичин регъим къурзавай, гунагърикай миxъзавай, тIалабунриз жаваб гузвай варз – Рамазан алуькна. Малаикрин вилик Ада квелди дамахзава, гъавилай куьне Халикъдиз анжах хъсан амалар къалурла. И вацра бахтлу тахъай кас Аллагъ-Тааладин регъимдикай магърум жеда».

□ Байгъакъиди ва Насаиди (р.а.) Абу Гъурайрадилай (р.а.) Пайгъамбардин (с.а.с.) гъадис агакъарна: «Алуькна Рамазан – берекатдин варз, Аллагъ-Таалади инсанрин хиве сив хуьн тунвай, цавун варар ахъа жезвай, Жегъеннемдин варар агалзавай, иблисар къандалра твазвай, вичин са йиф агъзур вацралай хийирлу варз».

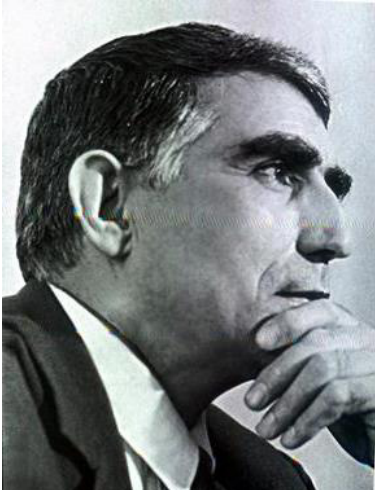
□ ТIабараниди (р.а.) агакъарнавай гъадисдин эхирда лугъузва: «Рамазан вацра миxъи тахъай (яни туба авуна дуьз рекъел кам вегъин тавур) касдиз азаб ва магърумвал

жеда. И вацрани ам гунагърикай миxъи тахъайтIа, бес мус хъурай?!»

□ Абу Шейха Саид Худридилай (р.а.) агакъарнавай Пайгъамбардин (с.а.с.) гъадисда лагъанва: «Рамазан – зи умматдин варз я. Са кас начагъ хъайила, ам адал кыл чIугъваз фиди. Сив гвай арада ада таб туртIа, чIуру гафар лугъун тавуртIа, гъалал тIуьналди сив кхудайтIа, экуьнин ва месин кIлар мискIинда авуртIа, ферз кIлар лайихлу те-гъерда ийиз алахъайтIа, ам вичин хамунай экъечIзавай гуьлягъ хъиз гунагърай экъечIда».

□ Ибн Гъузаймади (р.а.) вичин «Сагъигъда» кхъенвай Байгъакъиди ва Абу Шайха Абу Масуд Гъифари-дилай (р.а.) агакъарнавай гъадисда лагъанва: «Эгер лукъариз Рамазан вуч ятIа чир хъанайтIа, абуроз Рамазан варз йисан къене давам хъана кIан жедай».

□ Ибн Гъажара (р.а.) лагъана: «Рамазан варз куьтягъ хъана кIан хъун еке гунагъ я. Аль-Амираниди (р.а.) лагъана: «Рамазан варз фад акъатна куьтягъ хъана кIан хъун еке гунагърикай сад я жеди, амма ихътин мурад Аллагъ-Тааладиз ибадат ийиз такIанвилай арадал атанатIа, инсан ягъалмишвиле (куфрда) гъатунин къурхувални ава».

Лезги чIал чи девлет я, Ягъ-намусни къирет я.

Чал чир тавун гъалатI я, Чал къизилдин алат я.

РикIевайди къалурда, Руьгъ девлетдив ацIурда.

Абур, лайих, инсандин, Берекат я хзандин.

Ихътин къуват низ ава, Гъар дердиниз тир дава.

Лезги чIал вун са рагъ я, Куьтягъ тежер чирагъ я.

Сад Аллагъдин вичин сир, Мягкем ийир рикI, фикир.

Къуват гуда руьгъериз, Гъахъ женгиниз эвериз.

Лезги халкъдин такъат я, Чаз Худадин савкъат я.

Чал течирдиз кими я... Гатун цикIиз меxъи я...

Гъейрибуруз авач икI... Лезги чIала хуьда рикI.

Чалан къуват гужлу я, Чун чи чIалаз буржлу я.

Диде хъиз чаз ширин я, Деръядилай дерин я.

Дарман я гъар дердидиз, Хиялдизни кефидиз.

Яракъ я халкъ сад идай, Дердер гъализ кIватI идай.

Пара кIанда, багъа я, Чалан я чун балаяр.

Умуд я халкъ диридай, Касни тахъуй течидай.

Берекат я крарин, Шадвилини суваррин.

Рахуналди тух жедач, На лугъуди таза тIач...

Турни тфенг, яракъ я, Лезги халкъдин ахлакъ я.

Бахт я ганвай цавари, Сад Аллагъдиз ялвариз.

Садвал гуда чIала чаз, Азадвилини къала чаз.

Мад къалаяр эцигда, Ракъун шлам илигда.

Шарвилидиз эверда, Гъалибвиллиз рекъерда.

Лезги Алпан галатдач, Дуьз рекъева алатдач.

Къилиз тухун мурадар, – Цийи хъийин тIаратIар...

Женгиниз фин Ватандин, – Буржи лезги инсандин.

Эл-девлет я, къуват я, Чаз Аллагъдин къудрат я.

Лезги халкъарин хтулар, Са межлисдиз атурай...

Тек тар тамай атIуда, Ярх хъана ам ктIида.

Лезги хакъар сад хъийин, КъетIенди я чи зигъин.

Гъахъний я, чун чаразва, Чпин къумар къугъвазва.

Лезги руьгъ я ракъунди, Диб туькIуьрур закундин...

Чун сад хъункай кичIезва, Къилди-къилди къечIезва...

Заманайрин язва сир, Лезги халкъар гзаф тир.

Сан-гъисабар авачир, Гуььрметлу тир ара чи.

Дуьньядин диб гигена, Заманайра къекъевна.

Гуььрметлу чун хъайитIа, РикIе чка гайитIа.

Вири крар туькIуьда, Цийи ракъар киткида.

...Зи чад гзаф ифена, Са нефесдив кихъена...

Чаз чи чIалан къадир жен, Регъят жеда тухуз женг.

Шумерарни ТIурфанар, Фиригъарни Алпанар,

Табасаран, Шахурар, Хиналугъар, Ругулар,

Агъуларни Арчияр, Ухшар я чи дердияр.

Крызарни – чи стхаяр, Лезги халкъдин тайфа я.

Карфагенни Египет, Сада-садан хвей гуььрмет.

Трояни гъа ТIури тир, Хъайибур я, туш са сир.

Ивигарни Киригар, Вавилонни Хурритар...

Къундарма за ийизвач, Авачир тIвар кхъизвач.

Чун мусурман уьммет я, Фей несилриз гуььрмет я,

Гъа КIелени, КцIарни, Аккадрин гур базарни,

Вавилондин багъларни, Филистимрин крарни...

Чеб чкадай тир халкъар я, Къадим чIаван гъакъар я.

Вахтунин руг ацукъай, Халкъар я гел амуькъай.

Авайвал за кхъизва, Вири рикIел хкизва.

Пелазгарни Этрускар, Дуьньядилай атIай цIар.

Къелемни зи ифена, Виже къевезвач хъфена.

Куьнни тадач, Будугъар... ТуькIвена зи къуллугъар.

Гъикъван гзаф ава куьн, Акъатна зи рикIяй кин...

Вири куьн зи девлет я, Виридаз зи гуььрмет я.

Мурсал Алпан галатдач, Гъич са гафни гъалатIдач!

Цийи дуьнья (Новый мир) Учредитель: Администрация Ахтынского района Республики Дагестан Главный редактор Д.Ш.ШЕРИФАЛИЕВ	<i>Газета перерегистрирована Управлением федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по РД 22 января 2019 г. Регистрационный номер ПИ № ТУ 05-00401.</i> Позиция редакции может не совпадать с точкой зрения авторов, которые несут ответственность за достоверность и объективность предоставленных для публикации материалов. Рукописи не рецензируются и не возвращаются. При перепечатке ссылка на «Новый мир» обязательна.	Адрес редакции и издателя: 368730, РД, Ахтынский район, с. Ахты, ул.Герейханова, д.33. Телефон главного редактора 8(988)-654-59-49 Электронная почта газеты: newworld1928@mail.ru	ИНДЕКС 63312 Газета «Новый мир» сверстана и отпечатана в ООО «Типография-М» по адресу: г.Дербент, ул.С.Курбанова, 25. Электронная версия газеты на сайте www.akhty.ru По вопросам качества печати обращаться в типографию ООО «Типография-М» Время подписания в печать по графику 14.00. Подписано в печать 14:00 Газета выходит 52 раза в год. Тираж 1450 экз. Заказ № _____
---	--	--	---